

FOTO: LIDINGÖ MUSEUM

Bro vid bro vi byggde ...

Den första spårvagnen på Lidingöbron provkördes den 21 januari 1925. Provet utföll till belåtenhet.

Så heter höstens utställning på Lidingö museum. Lidingös historia är som bekant i hög grad historien om Lidingös broar. Utställningen är högaktuell eftersom den gamla stålbron från 1925 nu håller på att rivras och en ny bro står invigningsklar i dagarna. Utställningen ger en bred bild av de fem broarna, deras tillkomst och

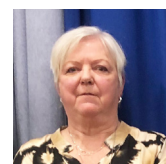
vad de betytt för Lidingös utveckling och den illustreras med tidstypiska dokument, bilder och föremål. Även en unik modell av flottbron mellan Ropsten och Torsvik kommer att visas. Utställningen öppnas lördagen den 14 oktober klockan 13.00 och pågår fram till början av februari 2024. ■

Karin har ordet

Välkommen till höstterminen som har sparkats igång i full fart. Sommaren blev kanske inte riktigt vad vi hoppats på men vi har i alla fall fått samla krafter inför kommande aktiviteter. Själv har jag som vanligt tillbringat sommaren i vår lilla sommarstuga på Dalakolonin där jag bland annat odlat gurka. Har i skrivande stund skördat drygt 120 Västeråsgurkor som jag lagt in. Slanggurka däremot blev det inte så stor skörd av, men de som kom var väldigt goda. Har även odlat tomat och potatis men just potatisen gav ingen skörd att skryta med, två kok tror jag det blev. Sen har jag ju så klart bakat men det gör jag året om så det är inte speciellt för just sommaren.

Som ni kan läsa i detta nummer av HembygdsNytt är hösten full av program-punkter, precis som det ska vara, och vi jobbar alla för höstryck med att få allt på plats. Vi är många som arbetar i de olika arbetsgrupperna men vi behöver bli fler, *just du* kanske är en av de personer som vill bidra till Lidingö Hembygdsförenings framtid och utveckling. Hör av dig till kansliet eller till undertecknad om du är intresserad.

Jag ser fram emot hösten och hoppas vi ses vid någon av aktiviteterna. ■

Karin Mörk
Ordförande Lidingö
Hembygdsförening

STADSVANDRINGAR 30 SEPTEMBER OCH 1 OKTOBER

”Canada-Bygge och Bo” och Dalénum

Vi deltar i festivalen *Open House Stockholm* med två vandringar: lördag 30 september kl. 13.00 tar *Marianne Råberg* oss med på en promenad från Canadastigen förbi Höganloft och Bullerbacken till Bygge och Bo. Och på söndag 1 oktober kl. 14.00 visar *Göran Dalén* de väl bevarade resterna av AGA, som hans farfar lät bygga upp, och det nya spännande bostadsområdet Dalénum. Ingen avgift

Open House Stockholm vänder sig till alla i storstockholm som är intresserade av arkitektur och samhällsbyggande, så vi kan nog räkna med besök av en del ”grannar”.

LITTERÄR TIDSRESA 13 NOVEMBER

”Skrivet på Lidingö”

Tillsammans med Bibliotekets Vänner och Stadsbiblioteket arrangerar vi ett program ”Skrivet på Lidingö” måndag 13 november, kl. 18.00, Stadsbiblioteket. En litterär tidsresa med texter som skrivits på Lidingö av författare som Carl Michael Bellman, Wilhelm von Braun, Erik Axel Karlfeldt, Beppe Wolgers, Tage Danielsson m.fl. Uppläsare är *Margaretha Boström*, lidingöbo och dramatenskådespelare och ciceroner på resan är *Carl-Henrik Ankarberg* och *Lena Norberg*. Programmet är vårt bidrag till Lidingös kulturvecka. Fri entré.

400 år med Lidingö kyrka

Under 2023 firar Lidingö Kyrka 400 år och särskilt under Pingsthelgen uppmärksammades detta med Högmässa med biskop Andreas Holmberg och andra evenemang. Bland annat gjorde Lidingö Hembygdsförening en skärmutställning om kyrkobyggnaden och Marianne Foghammar höll ett föredrag om vad som hänt under dessa århundraden. Nedan följer en resumé av föredraget.

Lidingö kyrka före förlängningen 1913.

Det är en lång tid. Om man tänker sig det framåt i tiden kommer vi ändå till år 2423. Vad kommer då att ha hänt? Har klimatet förändrats? Har vi haft krig och farsoter? Har vi upptäckt nya världar och andra planeter? Det vet vi inte, men vi kan konstatera att under de 400 år som Lidingö kyrka har funnits har allt detta hunnit hända. Vi kan ta det århundrade för århundrade:

1600-talet är en turbulent tid. Det är inte länge sedan Gustav Vasa gjorde Sverige till ett protestantiskt arvrike och när vår kyrka byggs rasar det 30-åriga kriget mellan protestanter och katoliker nere i Europa.

Lidingö hör då till Djursholms gods, som ägs av ätten Banér. Svante Banér och hans hustru Ebba Grip låter bygga Lidingö kyrka ”ånyo” 1623 och ersätter en äldre kyrkobyggnad, troligen av trä, på platsen. Den nya kyrkan är en kvadratisk stenbyggnad med två små fönster och ett vapenhus i söder och en sakristia på den fönsterlösa norrväggen. Den är nog ganska mörk men lysas upp av väggmålningarna som bland annat föreställer Jesus och de tolv lärjungarna.

1700-talet var upplysningstidens århundrade med förnuft och naturvetenskap i centrum. I Sverige katalogiserar Carl von Linné alla blommor. Gustaf III gör slut på frihetstidens partistrider men blir själv skjuten 1792 och under franska

revolutionen giljotineras såväl kungaparet som tusentals människor i frihetens, jämlikhetens och broderskapets namn. Århundradets farsot är smittkoporna, som skördar miljontals offer innan man 1796 kommer på ett vaccin.

Kyrkan byggs till med 6 meter mot väster, vapenhuset rivs och ingången flyttas till västgaveln. Fönstren förstoras, väggmålningarna täcks över och kyrkan vitkalkas enligt tidens smak.

1800-talet präglas av den industriella revolutionen. Folk lämnar det gamla bondesamhället och flyttar till städerna. Kommunikationerna, framför allt järnvägar, byggs ut. I Sverige får vi ett nytt kungahus när marskalken Jean Baptiste Bernadotte blir svensk kung. Århundradets farsot är koleran som skördar tiotusentals liv.

Lidingö kyrka får 1817 ett litet klocktorn av trä på västgaveln som får ersätta den fallfärdiga klockstapel. Den gamla sakristian ersätts med en ny och äntligen tas fönster upp på kyrkans norrsida.

1900-talet är ju vår egen tid – inledd av den ryska revolutionen och präglad av två världsomfattande krig. Men det är också nu som penicillinet upptäcks och vi erövrar luften och tar steget ut i rymden.

Århundrades pandemi är spanska sjukan med många miljoner döda.

Kyrkan är för trång vilket 1913 avhjälps genom att den förlängs med ett nytt kor i öster. Samtidigt installeras värme och elektrisk belysning och de gamla kalkmålningarna tas fram igen.

Och så är vi framme vid 2000-talet. Vi har redan haft en världsomfattande Covid-pandemi som under några år tog

miljontals människors liv innan man fick fram ett verksamt vaccin. Oron för klimatpåverkan och hur den kan förändra framtiden för våra barn påverkar dagligen våra liv. Krig och svältkatastrofer ger en omfattande migration när människor söker en bättre tillvaro. Och kriget i Ukraina ökar spänningen i världen och

kan leda till nya, större krig.

Erfarenheten av vad som hänt de senaste 400 åren gör att vi kan förvänta oss allt det jag nämnde i början – nya krig, pandemier, klimatkatastrofer men också nya upptäckter och landvinningar – även under kommande århundraden. Men Lidingö kyrka har en central plats i vår miljö och våra liv! Så jag tror vår gamla kyrka kommer att stå pall och finnas kvar, så att våra barn och barnbarn kan fira både dess 500- och 600-årsjubileum. ■

FOTO: SUSANN THORNGREN

Marianne Foghammar berättar om kyrkans roll i samhället under 400 år.

Marianne Foghammar

Lyckat sommaröppet på museum

I juli och augusti har Lidingö museum, som en försöksverksamhet, för första gången haft sommaröppet, vilket inneburit att museet varit öppet med fritt

FOTO: SIV BERGIUS

inträde tio lördagar mellan kl. 12 och kl. 15. Det finns bara ett ord för resultatet: En rejäl succé! Varje lördag har ett 20-tal besökande, huvudsakligen lidingöbor men även turister från när och fjärran, handlat i butiken, tittat på utställningarna eller kommit in bara för att diskutera eller få svar på något om Lidingö. Vi har sålt böcker, föremål och hantverksprodukter för åtskilliga tusentals kronor. 20 nya medlemskap i Hembygdsföreningen har det också blivit och ett flertal gåvor till samlingarna.

En särskilt minnesvärd händelse kan nämnas: Ett par hade rest ända från Israel till Lidingö i det främsta syftet att se den plats dit kvinnans

mamma hade kommit 1945 efter befrielsen från koncentrationslägret i Polen. Det enda de visste var att det var på Lidingö och de hade ett suddigt foto. Men tack vare att museet var lördagöppet och att Lena Norberg händelsevis fanns på plats, fick de skjuts till Elfvik där de kunde se huset, Fiskarudden, där 200 judiska flickor, bland annat kvinnans mamma, gått i skola under några år i slutet på 1940-talet. Vi kunde också ge dem en kopia på en artikel i Lidingöboken 2008 där "judeskolan" är omnämnd. ■

Nu är vi medlemmar i Hembygdsförbundet

Vår förening har nu gått med i Stockholms läns Hembygdsförbund. Det innebär för styrelsen att vi får service, tips och kan delta i kompetensutveckling t.ex. för nya medier och marknadsföring. För alla medlemmar betyder det tillgång till information om intressanta program, läsetips och mycket annat. Gå in på hemsidan hembygd.se/stockholm så kan du se att man gör reklam för vår bok "Försvunna hus på Lidingö". ■

Karin Mörk

"Hälsomusik för oss i tunnhårsåldern"

FOTO: INGER GRIMLUND

Onsdagen den 27 september kl. 19.00 kommer vår kände lidingöbo och uppskattade radoröst *Gert Palmcrantz* att gästa Lidingö museum och spela och berätta om musikens stora betydelse för vårt själsliga och kroppsliga välbefinnande. Begränsat antal platser. Välkomna. ■

Lidingös rika djurliv

Den 4 oktober kl. 19.00 visar och berättar *Tomas Carlberg* om öns fåglar, däggdjur och fjärilar. Tomas är uppvuxen på Lidingö och har studerat öns djurliv i 50 år. Han är zoolog och passionerad fotograf. År 2019 hade han en uppmärksammad fotoutställning i samarbete med Hembygdsföreningen. Idag arbetar Tomas som chefredaktör för tidskriften *Fauna & Flora* och som miljökonsult på Naturcentrum AB. ■

Trevlig Bellmansdag på Elfvik

FOTO: LARS JOHANSSON

Vår glada trubadur Johan Taube.

Föreningens traditionella och uppskattade Bellmansdag den 6 juli firades som alltid i parken framför Elfviks gård. Ett 80-tal åhörare hade slagit sig ner i gröngräset kring Johan Taube som på ett charmfullt sätt här framförde sina tolkningar av Carl Michael Bellmans sånger och visor. Också några visor av Evert Taube fick vi avnjuta. Detta var föreningens 28:e Bellmandag, en årlig tradition som hålls för att fira skaldens besök hos hovgulddragaren Petter Widman på Elfvik den 6 juli 1788. Det var för övrigt vid det tillfället som Lidingösången, *Glada bygd så täckt belägen*, framfördes för första gången. ■

Carl-Henrik Ankarberg

Stort tack till Siv

FOTO: ANDREAS BERGIUS

Siv i arbetstagen.

För 25 år sedan tog sig Siv Bergius an den enkla stencil som då var Hembygdsföreningens medlemsblad och gjorde den till vad den är idag – informativ och trevlig läsning. Och vi fick inte bara en professionell grafisk formgivare utan också god fotograf, som förgyllt vårt HembygdsNytt med sina bilder.

Nu övergår arbetet med att forma HembygdsNytt till Owe Ericsson. Vi ger Siv ett stort tack och gläds åt att hon ändå stannar kvar i redaktionsgruppen – och fortsätter arbetet med vår webb. ■

HÖSTMARKNAD

Söndagen den 22 oktober kl. 12.15–15.00 blir det höstmarknad igen. Marknaden, som är ett samarrangemang med Lidingö församling, inleds traditionsenligt med gudstjänst och parad med föreningens fana till S:ta Annagården. Här finner du hantverksgruppens fina alster, loppis, tombola, bokbord och kaffeservering där allt hembakat brukar försvinna fort.

Vi vill gärna ha loppisprylar – också gamla textilier – och böcker till för-

säljning, så inventera era förråd. Bidrag lämnas på museet från torsdag 28 september till söndag 8 oktober under museets öppettider.

Kaffeserveringen tar gärna emot hembakade kakor och bröd, liksom marmelad, sylt och saft. Lämnas på S:ta Annagården lördag 21 oktober mellan kl. 9.00–13.00 eller söndag 22 oktober mellan kl. 9.00–11.30. ■

Våra vackra rabatter gläder både besökare och förbipasserande. Stort tack till Maud Lilja som med stort engagemang och gröna fingrar vårdar dem.

Kalendarium

Onsdag	27 sep	kl. 19	Museet, "Musik för oss i tunnhårsåldern" *
Lördag	30 sep	kl. 13	Vandring från Canadastigen till Bygge och Bo
Söndag	1 okt	kl. 14	Vandring i Dalénium
Onsdag	4 okt	kl. 19	Museet, "Lidingös rika djurliv" *
Torsdag	5 okt	kl. 16	Museet, Vykort från Paris *
Lördag	7 okt	kl. 16	Museet, Vykort från Paris *
Torsdag	11 okt	kl. 16	Museet, Vykort från Paris *
Lördag	14 okt	kl. 13	Vernissage Broutställning
Söndag	15 okt	kl. 16	Museet, Vykort från Paris *
Söndag	22 okt	kl. 12.15-15	Höstmarknad, S:ta Annagården
Måndag	13 nov	kl. 18	Stadsbiblioteket, "Skrivet på Lidingö"

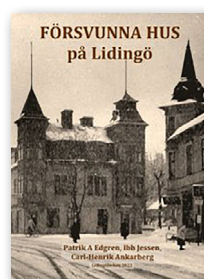
* Föranmälan till kansliet. Entré: 100 kr för medlem, 120 kr för icke-medlem, för Mattias Enns program 250 kr.

Estradören Mattias Enn

Kommer tillbaka till oss i höst med ett nytt program: *Vykort från Paris*, franska visor och chansons: tor 5/10, lör 7/10, tor 12/10, sönd 15/10. Samtliga föreställningar kl. 16. Entré 250 kr. Anmälan vid kansliet. Betala via Swish 123 181 45 65 eller bankgiro 5802-21 87. Läs mer på www.lidingohembygd.se. ■

Medlemsboken

Om du inte hämtat den mycket uppskattade medlemsboken "Försvunna hus på Lidingö" är det hög tid att göra det. Och kanske passa på att titta in i museet på samma gång. ■

Du vet väl om...

...att följande företag stödjer oss genom att ge rabatt till dig mot uppvisande av medlemskort:

A K V A T I N T A B

RAMVERKET & Co

Betsy Sandberg
Choklad & Glass

SARACECILIA

HembygdsNytt nr 4/2023

Ansvarig utgivare: Karin Mörk

Redaktion: Karin Mörk, Carl-Henrik Ankarberg, Siv Bergius, Margareta Borgelin, Lena Norberg, Susann Thorngren.

Layout: Owe Ericsson, Seforma

Tryck: Stockholms Lito Grafiska

Öppet:

Museet: tis, tors, lör, sönd kl. 12.00-15.00

Kansliet: tis och tors kl. 09.30-15.30

Lejonvägen 26a

Tel: 08-765 75 67

E-post: info@lidingohembygd.se

Medlemsavgift: 250,-,

familj 375,-

BG: 5802-2187

Swish: 123 181 45 65

www.lidingohembygd.se

